

ეკონომიკური ზრდის ეფექტის და ეკონომიკური თავისუფლების ურთიერთდაზოგადებულება

ლია კვარაცხელია

სტუ-ს ასოცირებული პროფესორი

ქეთევან ხორავა

სტუ-ს დოქტორანტი

THE RELATIONSHIP BETWEEN THE EFFECTS OF ECONOMIC GROWTH AND ECONOMIC FREEDOM

Lia Kvaratskhelia, Associate Professor of GTU
Ketevan Khorava, PhD student of GTU

ABSTRACT

Economic Growth is one of the most important research problems in economic science and a number of papers are devoted to its study. In the conditions of establishing market relations in Georgia, business, entrepreneurship and commercial activity become a natural part of economy.

For many of our citizens, business has become a major form of employment or a form of secondary employment. During the Soviet system of farming, business was considered a purely capitalist form of farming and it was perceived as a framed activity based on misappropriating the results of someone else's labor, cheating and thus making maximum profit.

The economic growth of the country is of great importance for its development, improvement of social conditions in general for the welfare of the population.

Admittedly, it can have some negative consequences from an ecological point of view, but the goodness and benefits derived from economic growth outweigh its negative effects so much that the negative factors become insignificant.

The article also includes a study conducted by me in 2021 on StartUp Awareness and Activity in Georgia to show the dynamic of increasing the awareness of "doing business in Georgia".

საკვანძო სიტყვები: ეკონომიკური თავისუფლება, ეკონომიკური ზრდა, ზრდის ეფექტი, სტარტაპი.

Keywords: Economic Freedom, Economic Growth, Effect of Growth, StartUp.

* * * *

ეკონომიკური ზრდა ეკონომიკური მეცნიერების ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს საკვლევ პრობლემას წარმოადგენს და სწორედ მის შესწავლას ეთმობა რიგი ნაშრომებისა. საქართველოში საბაზრო ურთიერთობათა დამკვიდრების პროცესში ბიზნესი, მენარმეობა, კომერციული საქმიანობა ხდება ეკონომიკის ბუნებრივი შემადგენელი ნაწილი. ბევრი

ჩვენი მოქალაქისთვის ბიზნესი გახდა სამუშაოს ძირითადი სახეობა ან მეორადი დასაქმების ფორმა.

მეურნეობის საბჭოური სისტემის პერიოდში ბიზნესი მიჩნეული იყო მეურნეობის წმინდა კაპიტალისტურ ფორმად და იგი აღიქმებოდა როგორც ჩარჩული საქმიანობა, რომელიც ემყარება სხვისი შრომის შედეგების მითვისებას, მოტყუებას და ამ გზით მაქსიმალური მოგების მიღებას.

„გარდამავალი პერიოდის ეკონომიკად“ იწოდება პოსტსაბჭოთა ქვეყნების ეკონომიკებისათვის დამახასიათებელი სახეცვლილება. „გარდამავალი პერიოდის ეკონომიკა და „გარდამავალი ეკონომიკა“ შესაძლოა ნათლად არ ასახავდეს ეკონომისტიკისთვის თუ რომელ „გადასვლაზე“ ვსაუბრობთ, თუმცა თანამედროვე მსოფლიო მეტწილად საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლის პროცესთან აიგივებს. „განარჩევენ ტრადიციულ და ახალი ტიპის გარდამავალ ეკონომიკას: პირველი დამახასიათებელია ტროპიკული აფრიკისა და სამხრეთ აზიის, ხოლო მეორე კი აღმოსავლეთ ევროპის, საბჭოთა კავშირის დაშლით შექმნილი, ასევე ზოგიერთი ლათინო-ამერიკული ქვეყნისა და ჩინეთისათვის.“¹

საბაზრო ეკონომიკა, უწინარეს ყოვლისა, თავისუფალი მენარმეობის ეკონომიკაა, ამიტომ იგი ქმნის ბიზნესის ფართო გავრცელების დიდ შესაძლებლობებს. აქედან გამომდინარე ჩვენი ქვეყნის ეკონომიკის საბაზრო მექანიზმზე გადაყვანა გარდაუვალად დაკავშირებულია ბიზნესის სფეროში ადამიანთა მაქსიმალურ ჩაბმასთან.

ბიზნესი არის სამეურნეო საქმიანობა და საქმიანი ურთიერთობა მის მონაწილეებს შორის, რაც მიზნად ისახავს მოგების მიღებას.

უნდა აღინიშნოს, რომ ყოველი საქმიანობა არ შეიძლება მიჩნეულ იქნეს ბიზნესად, მაგალითად ნებისმიერი მუშაობა არის საქმიანობა, თუმცა მუშაობა რომლის მიზანიც არ არის მოგების მიღება/შემოსავლის მიღება არ მიიჩნევა ბიზნეს საქმიანობად.

დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდგომ საქართველოში გაბატონებული იყო არასწორი შეხედულებები, დამახინჯებული მოსაზრებები ბიზნესთან და სამენარმეო საქმიანობის შესახებ. იგი რჩებოდა ჩრდილოვანი, ფარული ენა იატაკქვეშა საქმიანობის სახედ. თუმცა დამოუკიდებლობიდან 30 წლის თავზე სიმაყით შემოიღო ავღნიშნო რომ სურათი სასიხარულოდ შეცვლილია და ახლა ყოველი ადამიანი

1 ვლადიმერ პაპავა (გარდამავალი ეკონომიკა, ეკონომიკის პოსტსოციალისტური ტრანსფორმაცია, პოსტკომუნისტური კაპიტალიზმის ეკონომიკა, „ახალი ეკონომიკა“ და ნეოეკონომიკა.

იაზრებს ბიზნესის მნიშვნელობას მოსახლეობის კეთილდღეობის გაუმჯობესების პროცესში.

იმისათვის რომ ნათლად და არგუმენტირებულად წარმოგვეჩინა 21 საუკუნეში არსებული დამოკიდებულება თუ როგორ შეიცვალა ბიზნესისა და სამენარმე საქმიანობის შესახებ მოსაზრებები, გთავაზობთ ჩატარებულ გამოკითხვას ორ ასაკობრივ კატეგორიაში. 1050 გამოკითხული პირიდან 17-40 წლამდე ასაკს შეადგენდა 1038 ადამიანი, ხოლო 41-60 წლამდე ასაკობრივი კატეგორიას წარმოადგენდა 12 ადამიანი. ცხრილების სახით წარმოადგენთ კითხვარში არსებულ კითხვებზე პასუხებს (ცხრილი 1).

ელექტრონულ გამოკითხვაში მონაწილეობა მიიღო 1050 ადამიანმა, 98 % ს აქვს წარმოდგენა სტარტაპის შესახებ, ხოლო 2 % არ ფლობს ინფორმაციას თუ რა არის სტარტაპი (ცხრილი 2).

იმისათვის რომ შეგვემონებინა სტარტაპ აქტივობა, რაც გულისმობს მოქალაქეებს დგემენ თუ არა ნაბიჯს რეალურად რათა დაარსონ, ან იყვნენ ჩართული სტარტაპის შექმნასა და საქმიანობაში, კითხვაზე შემდეგი პასუხები მივიღეთ: 1050 გამოკითხულიდან 329 პირი ჩართულია სტარტაპ აქტივობაში, ხოლო 721 ადამიანი არა (ცხრილი 3).

რათა შემოწმებულიყო გამოკითხულ პირებში ინტერესი მცირე ბიზნეს საქმიანობის, როგორც

გამოკითხვიდან მიღებული პასუხებიდან ჩანს მოტივაცია საკმაოდ მაღალია. რაც გულისხმობს რომ მოქალაქეთა განწყობა ბიზნეს საქმიანობაში ჩაბმის ცალსახად შეცვლილია დამოუკიდებლობის მოპოვების პირველი წლებიდან.

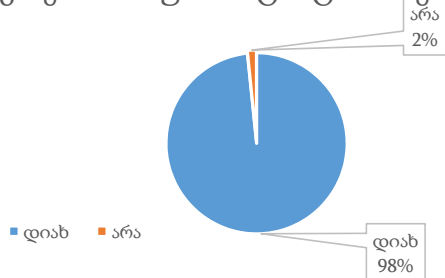
საქართველოს გააჩნია ძალიან დაბალი ეკონომიკური ზრდის მაჩვენებლები, ცხადია, არსებობს მცირე მაგრამ რეალური ეკონომიკური ზრდის ტემპები. ეს მცირე ეკონომიკური ზრდა ვისი მეშვეობით და რის ხარჯზეა განპირობებული? ამის გაანალიზებას შევეცდებით ზოგადი მსჯელობით.

ფილოსოფიურ 'მე'-ს უნდა, რომ დღევანდელზე ხვალ უკეთ იცხოვროს, ანუ შესაბამისად მეტი შემოსავალი ჰქონდეს, მეტი გახარჯოს და მეტი დაზოგოს.

ამრიგად, თითოეული 'მე'-ს პერსონალური მისწრაფება პროგრესისკენ გვაძლევს მცირე ზრდას და ამ ეკონომიკურ ზრდაში ნაკლებად მონაწილეობს უმთავრესი ფაქტორი ეკონომიკური ზრდისა - სახელმწიფო ეკონომიკური პოლიტიკა თავისი ხელშეწყობი მექანიზმებით, ეკონომიკური აქტივობისთვის თავისუფალი გარემოს უზრუნველსაყოფად.

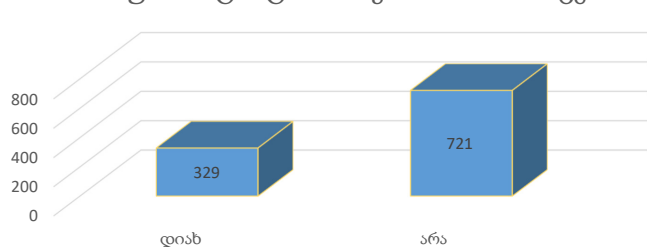
საერთო სურათიდან გამომდინარე, შემაშფოთებელია მოსახლეობის დაბალი ცხოვრების დონე, რასაც მოწმობს მოსახლეობის ერთ სულზე მშპ-ის

გსმენიათ თუ არა სტარტაპის შესახებ?



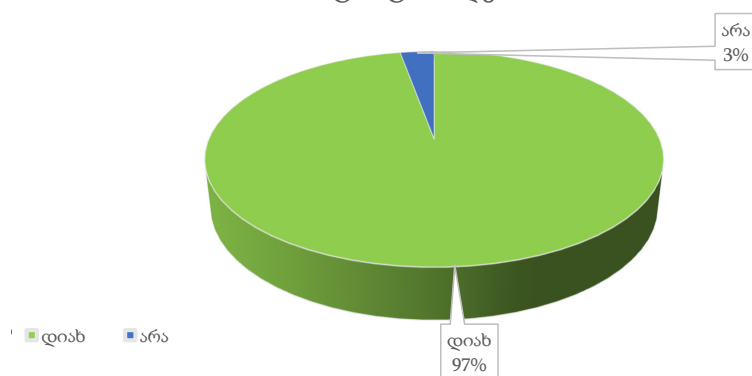
ცხრილი 1. კვლევა-სტარტაპ ცნობიერება

თავად თუ გაქვთ დაარსებული სტარტაპი? ან ჩართული ხართ თუ არა სტარტაპის საქმიანობის პროცესში?



ცხრილი 2. სტარტაპ აქტივობა

ისურვებდით თუ არა გქონოდათ სტარტაპი ან გაქვთ თუ არა სტარტაპი იდეა?



ცხრილი 3. სტარტაპ მოტივაცია

დაბალი მაჩვენებლები მსოფლიო მაჩვენებლებთან შედარებით, თუ მოსახლეობის ცხოვრების დონე მკვეთრად არ ამალდა შეუძლებელი გახდება ეკონომიკური ზრდის დაჩქარება.

საქართველოში ეკონომიკური ზრდის ერთ-ერთ მთავარ შემაფერხებელ ფაქტორად ინვესტიციების სიმცირე გვევლინება, ასევე სუსტია ეკონომიკურ ზრდაზე ბანკების ზემოქმედებაც, რადგან ისინი ძირითადად მხოლოდ მოკლევადიან კრედიტს იძლევიან, აღნიშნული გარემოება კერძო სექტორისათვის საკმაოდ არახელსაყრელ პირობებს ქმნის, რომ არაფერი ვთქვათ კრედიტის სიძვირზე, რაც ძირითადად არაკონკურენტული ფულის ბაზრისა და დაბალი ეკონომიკური თვისუფლების მაუწყებელია. ეს მაშინ როდესაც უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება თავისუფალ საინვესტიციო რესურსებს ეკონომიკური ზრდის უზრუნველსაყოფად, საინვესტიციო რესურსებში კი დიდი მნიშვნელობა ენიჭება შიდა დანაზოგების ზრდას და ფინანსური ბაზრის განვითარებას, რასაც აგრეთვე უზრუნველყოფს თავისუფალი გარემო.

ამრიგად, მასალების ანალიზმა გვიჩვენა, რომ საქართველომ მყარ ეკონომიკურ ზრდაზე გადასვლა ვერ მოახერხა. აღნიშნულის ძირითად მიზეზი არის ის, რომ სახელმწიფომ ვერ უზრუნველყო სათანადო ინსტიტუციური და სტრუქტურული გარდაქმნები. ვერ ჩამოაყალიბა მართვის ისეთი სისტემა, რომელიც ხელს შეუწყობდა თავისუფალი ეკონომიკური გარემოს შექმნას და ბიზნესის განვითარებისათვის ხელსაყრელი პირობების შექმნას. სამომავლოდ იმედია სახელმწიფო შეძლებს მასზე დაკისრებული ფუნქციის შესრულებას, რაც აუცილებელია ეკონ-

ომიკური ზრდის მყარი და სტაბილური ტემპის მი-საღწევად.

ქვეყნის ეკონომიკური ზრდას უდიდესი მნიშვნელობა აქვს მისი განვითარებისათვის, სოციალური პირობების გაუმჯობესებისადა საერთოდ მოსახლეობის კეთილდღეობისათვის. მართალია, მას შეიძლება ჰქონდეს გარკვეული უარყოფითი შედეგები ეკოლოგიური თვალსაზრისით, მაგრამ ეკონომიკური ზრდისაგან მიღებული სიკეთე და სარგებელი იმდენად აღემატება მის უარყოფით შედეგებს, რომ უარყოფითი ფაქტორები უმნიშვნელო ხდება.

მდგრადი და უსაფრთხო ეკონომიკური ზრდისთვის კი აუცილებელია სახელმწიფოს მიერ ეკონომიკური თავისუფლების მხარდაჭერა და ეფექტიანი სოციალ-ეკონომიკური პოლიტიკის გატარება.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. Macroeconomis, Oliver Blanchard and David R. Johnson, Sixth edition.
2. ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების თეორიული ასპექტები, რევაზ კაკულია, 2007 წელი.
3. საქართველოს ეკონომიკა-ოპტიმიზმიდან პრიმიტივიზმამდე, ლადო პაპავა.
4. საქართველოსა და რუსეთს შორის ეკონომიკური ურთიერთობების შესახებ, ვლადიმერ პაპავა, ეკონომისტი #1, 2021 წელი.
5. <https://www.divisionoflabor.com/>
6. ა. ილარიონოვი, „ეკონომიკური თავისუფლება და ხალხთა კეთილდღეობა“, თავისუფლების ბიბლიოთეკა. კრებული V. „რეფორმები და თავისუფლება“, თბ., 2008. გვ. 66.